

Η γυναίκα στην αρχαία Εκκλησία

[Ορθοδοξία](#) / [Εκκλησιαστική Ιστορία](#)

[Αλέξανδρος Χριστοδούλου, Θεολόγος](#)

Η χριστιανή γυναίκα παίζει ένα σημαντικότατο ρόλο στη ζωή της αρχαίας χριστιανικής κοινωνίας. Πρωταγωνιστεί σε πολλούς τομείς ζωής και δράσεως, από την οικογένεια μέχρι το μαρτυρικό στίβο. Από πού ξεκίνησε και πώς έφθασε σ' αυτή τη δόξα;

Η γυναίκα όταν εμφανίστηκε ο Χριστιανισμός ήταν το θύμα από κοινωνικής και ηθικής απόψεως. Παντρευόταν νέα για να αλλάξει κυριαρχία. Από την απόλυτη κυριαρχία του πατέρα (patria potestas) στην κυριαρχία του συζύγου. Στην ουσία ήταν σκλάβα του άνδρα. Η κάποια χειραφέτηση που άρχισε στη ρωμαϊκή κοινωνία ήταν συνδυασμένη με χαλαρούς ηθικούς νόμους. Έμενε σκλάβα του αχαλίνωτου πάθους του άνδρα. Και αυτή ήταν η θέση της ελεύθερης, της συζύγου. Φαντάζεται κανείς σε ποια κατάπτωση και κακομεταχείριση βρίσκονταν οι χιλιάδες δούλες. Εάν η θέση για τον άνδρα δούλο ήταν κάτω από το κτήνος, πόσο χειρότερη θα ήταν της δούλης γυναίκας; Εάν στην οικογένεια ήταν σκλάβα η σύζυγος, σε πόση μεγαλύτερη βαναυσότητα θα βρισκόταν το αγορασμένο εκείνο ον, που ονομαζόταν «πράγμα»(res); Για να μην αναφέρουμε εκείνες τις δούλες, που ήσαν επίσημα και

κατά θρησκευτικό έθος δούλες της αμαρτίας.

Από το βάθος αυτό της καταπτώσεως έρχεται ο Χριστιανισμός να σηκώσει και να ανυψώσει την γυναίκα σε ύψος δυσθεώρητο. Είναι αδύνατον να φαντασθεί κανένας αυτό που έγραψε ο Απ. Παύλος «ουκ ένι άρσεν και θήλυ», σε εποχή που οι άνθρωποι ήσαν συνηθισμένοι να ακούουν για τη γυναικεία αδυναμία από ένα Κικέρωνα και ένα Τάκιτο. Στον Χριστιανισμό η γυναίκα βρίσκει την ισοτιμία της με τον άνδρα και την αληθινή ελευθερία της. Από τα δουλικά της καθήκοντα εισέρχεται στην Εκκλησία, γίνεται μέλος του σώματος του Χριστού, μέλος «για το οποίο ο Χριστός πέθανε». Στην ειδωλολατρική κοινωνία η γυναίκα είχε διάφορους τίτλους ή επίθετα, τα οποία δεν αξίζει να αναφέρουμε. Στην χριστιανική κοινωνία αποκτά τους ευγενέστερους τίτλους. Γίνεται μαθήτρια, μυροφόρος, ισαπόστολος, ευαγγελίστρια, αγωνίστρια, παρθένος, διακόνισσα, μάρτυς, αγία. Ο Τερτυλλιανός περιγράφοντας το εξευτελιστικό κατόντημα των γυναικών της ειδωλολατρικής αριστοκρατίας έγραφε: «Βλέπω ότι μεταξύ των οικοδεσποινών και των αμαρτωλών γυναικών ουδεμία πλέον υπάρχει διαφορά ως προς την ενδυμασία» (Απολογητικός στ'). Με την παρουσία του Χριστιανισμού, αντιστράφηκαν τα πράγματα: ακόμη και η αμαρτωλή γυναίκα υψώθηκε πάνω και απ' αυτή την ευγενέστερης οικοδέσποινας.

Θυμηθείτε τις μαθήτριες που ακολουθούσαν τον Κύριο και τον διακονούσαν από την περιουσία τους ή τις γενναίες μυροφόρες που χρησιμοποιούν τα μύρα για να αρωματίσουν το σώμα του Θεανθρώπου ή τις σοφές εκείνες γυναίκες, που προσκαρτερούν στην προσευχή μαζί με τους μαθητές του Κυρίου στο υπερώο της

Ιερουσαλήμ. Ελάτε έπειτα στην Ιόππη να συναντήσετε την ελεήμονα γυναίκα την Ταβιθά. Στους Φιλίππους της Μακεδονίας η Λυδία η πορφυροπώλις γίνεται η πρώτη Ευρωπαϊά Χριστιανή και αληθινή ιεραπόστολος. Στην Θεσσαλονίκη οι γυναίκες γίνονται πρωταγωνίστριες καλών έργων, που ο απόστολος Παύλος στην Α' προς Θεσσαλονικείς επιστολή του μνημονεύει «του κόπου της αγάπης» τους. Στην Αθήνα η Δάμαρις. Στην Κόρινθο, προβάλλουν δύο φωτεινά αστέρια, η Φοίβη, ο τύπος της άγαμης γυναίκας, και η Πρίσκιλλα, ο τύπος της έγγαμης. Και η Ρώμη, το προπύργιο της ειδωλολατρίας αναδεικνύει τις ακούραστες Χριστιανές Ελληνίδες. Στην προς Ρωμαίους επιστολή (κεφ. ιστ') διαβάστε τα υστερόγραφα του Αποστόλου: «Ασπάσασθε Μαριάμ, ήτις πολλά εκοπίασεν εις ημάς... Τρύφαιναν καί Τρυφώσαν τάς κοπιώσ α ς εν Κυρίω... Περσίδα την αγαπητήν, ήτις πολλά ε κ ο π ί - α σ ε ν εν Κυρίω» και τόσες άλλες.

Τίτλοι τιμής των γυναικών της αρχαίας Εκκλησίας, οι κόποι. Ευγενείς κόποι καλών έργων, κόποι τεκνοτροφίας, κόποι φιλοξενίας, κόποι αγάπης, κόποι προσευχής και ιεραποστολής. Ευλογημένοι κόποι, που δόξασαν την αρχαία χριστιανή.

Η γυναίκα μέσα στην αρχαία χριστιανική οικογένεια

Το ψηλό επίπεδο της χριστιανής γυναίκας φαίνεται πρώτα-πρώτα μέσα στην οικογένεια. Ως μητέρα και σύζυγος γίνεται ένα πρόσωπο εξαιρετικά σεβαστό, που με την γλυκιά της ακτινοβολία θερμαίνει και θάλπει όλο το σπίτι. Η αρχαία Εκκλησία τιμούσε πολύ τις παρθένες· η τιμή αυτή δεν ήταν εις βάρος της έγγαμης γυναίκας. Ο Κλήμης ο Αλεξανδρείας, συγκρίνοντας την άγαμη και την έγγαμη λέει: «Όπως η άγαμη μεριμνά τα του Κυρίου, για να είναι αγία και στο σώμα και στο πνεύμα, έτσι και η έγγαμη μεριμνά τα του ανδρός εν Κυρίω, για να είναι αγία και κατά το σώμα και κατά το πνεύμα, διότι και οι δύο είναι άγιες εν Κυρίω, η μία μεν ως σύζυγος, η άλλη δε ως παρθένος» (Στρωματείς).

Μεγάλη η θέση της γυναίκας μέσα στην αρχαία χριστιανική οικογένεια. Ιερό και σπουδαίο το καθήκον της να φέρει παιδιά στον κόσμο, να τα προσφέρει στην Εκκλησία, να τα αναδείξει κοινωνικούς εργάτες, αγίους και μάρτυρες. Ο απόστολος Παύλος δεν διστάζει να ονομάσει μια τέτοια μητέρα και δική του μητέρα σε ένδειξη βαθειάς εκτιμήσεως και σεβασμού. «Ασπάσασθε», γράφει προς τους Χριστιανούς της Ρώμης, «Ρούφον τον εκλεκτόν εν Κυρίω και την μητέρα αυτού και εμού» (ιστ' 13).

Για αυτές τις χριστιανές μητέρας ευχόταν η αρχαία Εκκλησία στη λατρεία. Στην αρχαία θεία Λειτουργία υπήρχε στα ειρηνικά αίτηση «υπέρ των εν συζυγίαις και τ
ε κ ν ο γ ο ν ί α ι ς»• και στον καθαγιασμό του Μυστηρίου ο ιερέας παρακαλούσε «υπέρ των εν παρθενία• και υπέρ των εν σεμνοίς γάμοις και τεκνογονίαις».

Οι μητέρες αυτές τροφοδοτούσαν διαρκώς το σώμα της Εκκλησίας με νέον αίμα, γαλούχησαν τα βλαστάρια της πρώτης Εκκλησίας, από την Ευνίκη, που ανέθρεψε τον πρώτο επίσκοπο της Καινής Διαθήκης μέχρι την Ανθούσα και την Μόνικα, που ανέδειξαν τα λαμπρά αστέρια, τον Χρυσόστομο και τον Αυγουστίνο. «Αδυνατώ να περιγράψω την στοργή της», γράφει ο ιερός Αυγουστίνος για την μητέρα του, «οι δε πόνοι της, για να με γεννήσει διά του πνεύματος, ήσαν σκληρότεροι από εκείνους, τους οποίους υπέφερε, για να με γεννήσει σωματικά» (Εξομολογήσεις, βιβλ. ε'). Και αλλού: «Η μητέρα μου (βλέπουσα την αμαρτωλότητά μου) έχυσε δάκρυα περισσότερα από εκείνα, τα οποία χύνουν οι μητέρες πάνω στο νεκρό σώμα των αγαπημένων παιδιών τους»(βιβλ. γ'). Πόσον πολύτιμα ήταν τα δάκρυα αυτά για την πνευματική πρόοδο των παιδιών!

Ενώ ήταν ακούραστες στην ανατροφή των παιδιών τους και στα οικογενειακά τους καθήκοντα, ήταν συγχρόνως πρόθυμες και για τα έργα της αγάπης. Την στιγμή, που οι ειδωλολάτρισσες πετούσαν στο δρόμο τα παιδιά τους και προτιμούσαν να τρέφουν παπαγάλους (Κλήμης ο Αλεξανδρείας), οι χριστιανές γυναίκες φρόντιζαν όχι μόνον τα δικά τους παιδιά, αλλά και τα ορφανά. Πολλά ορφανά και μάλιστα ορφανά μαρτύρων ανατράφηκαν από εύπορες χριστιανές, για να γίνουν μετά μεγάλοι άνδρες.

Τα σπίτια των γυναικών αυτών ήσαν πάντοτε ανοικτά στην φιλοξενία και την φιλανθρωπία. Και πολλές φορές γίνονταν κέντρα λατρευτικών συνάξεων, «κατ' οίκον Εκκλησίαι».

Στους Φιλίππους ήταν το σπίτι της Λυδίας και της Ευοδίας και της Συντύχης, οι οποίες «συνήθλησαν (μετά του Παύλου) εν τω ευαγγελίφ», δηλαδή συναγωνίσθηκαν με τον Απόστολο για την ίδρυση της εκεί Εκκλησίας ή και διατηρούσαν «κατ' οίκον Εκκλησίας». Στη Ρώμη σώζονται ακόμη τα ονόματα αρχαίων Εκκλησιών, όπως της Πρίσκιλλας, της Καικιλίας κλπ. που πρόσφεραν τα αρχοντόσπιτά τους για να γίνουν Εκκλησίες. Στην Κόρινθο ήταν ο κύκλος της Χλόης και το σπίτι της ονομαστής Πρίσκιλλας. Στην Σμύρνη ήταν ο «οίκος Ταβίας», τον οποίον ασπάζεται ο θεοφόρος Ιγνάτιος στην επιστολή του προς Σμυρναίους, και της Άλκης, που ο ίδιος επίσκοπος ονομάζει «το ποθητόν μοι όνομα».

Νικήτρια στον καθημερινό αγώνα

Ακούραστη ήταν η γυναίκα της αρχαίας Εκκλησίας στα έργα της αγάπης. Ανοικτό ήταν το σπίτι της στην υπηρεσία των αδελφών υπό την προϋπόθεση να ήταν και ο άνδρας της χριστιανός. Εάν όμως δεν ήταν, τότε άρχιζε το καθημερινό μαρτύριο.

Η ευκολότερη λύση —η όχι και σπανιότερη— ήταν να διώξει ο ειδωλολάτρης την σύζυγό του, μόλις ανακάλυπτε ότι συμμετείχε στις χριστιανικές συνάξεις και είχε αλλάξει ζωή.

Ας μη λησμονούμε ότι το διαζύγιο αποτελούσε «φυσικό επακόλουθο του γάμου» την εποχή εκείνη της απαθλιώσεως. Να, η χαρακτηριστική φράση του Τερτυλλιανού: «Γυναίκα, η οποία έγινε σώφρων, αποπέμπεται από τον σύζυγο» (Απολογητικός III). Θύμα λοιπόν του διαζυγίου η γυναίκα. Τραυματισμένη βαρεία η λεπτή, η χριστιανική πλέον ψυχή της.

Τί είχε να τραβήξει αν ο άνδρας δεν την έδιωχνε; Πόσους σταυρούς είχε να σηκώσει κάθε μέρα από τον άπιστο, τον κακοσυνηθισμένο, τον κτηνώδη πολλές φορές αφέντη της. «Πολλές γυναίκες», γράφει ο ιερός Αυγουστίνος, «έφεραν σημάδια από κτυπήματα (από τους συζύγους των) μέχρι του σημείου, ώστε μερικές φορές να παραμορφώνεται το πρόσωπό τους» (Εξομολογήσεις, βιβλ. Θ'). Και αυτό ίσως ήταν το λιγότερο. Το βαρύ και δυσβάστακτο ήταν το σκανδαλώδες παράδειγμα του άνδρα, οι παράλογες απαιτήσεις και αυθαιρεσίες του. Την τραγική αυτή κατάσταση, περιγράφει ο Τερτυλλιανός σε μία πολυτιμότερη πραγματεία του (Προς την σύζυγο II, 4).

«Όταν είναι καιρός νηστείας και προσευχής, ο άνδρας παραγγέλλει πρωί-πρωί λουτρό ή καλεί ένα επισκέπτη στο τραπέζι, και όταν εκείνη θέλει να πάει κάπου, τότε παρουσιάζονται οι πιο επείγουσες οικιακές εργασίες. Και ποιός θ' αφήσει την γυναίκα του να γυρίζει στους δρόμους και να μπαίνει στις πιο άγνωστες και φτωχικές καλύβες, για να επισκεφθεί τους αδελφούς; Ποιός θα ανεχθεί να πηγαίνει αυτή σε βραδινές συνάξεις; Ποιός θα μείνει ατάραχος, όταν το Πάσχα την βλέπει όλη την νύκτα να λείπει; Ποιός άνδρας θα την αφήσει ανύποπτος να πηγαίνει στο τόσο συκοφαντημένο Κυριακό δείπνο; Ποιός θα την αφήσει να παγαίνει κρυφά στην φυλακή, για να ασπασθεί τις αλυσίδες ενός μάρτυρος; ή να δέχεται άλλοτε τον αδελφικό ασπασμό της ειρήνης (στην λειτουργία) ή να μεταφέρει νερό για να πλύνει τα πόδια των αγίων;».

Και τα μαρτύρια συνεχίζονται. «Όταν ένας αδελφός έρχεται από τα ξένα, τί είδους φιλοξενία θα βρει σ' ένα τέτοιο σπίτι, όταν σ' αυτόν, που θα έπρεπε ν' ανοίξει όλη την αποθήκη, είναι και το ντουλάπι του ψωμιού κλειστό!... Θα περάσει

απαρατήρητο ότι συ το κρεβάτι σου και τον εαυτόν σου σφραγίζεις με το σημείο του σταυρού; Όταν συ αποφεύγεις κάθε τι το μη αγνό; Όταν συ σηκώνεσαι την νύκτα για να προσευχηθείς; Δεν θα νομίσει τότε ότι πρόκειται να κάνεις κάτι το μαγικό; Ο άνδρας σου δεν θα καταλάβει τί απολαμβάνεις συ μυστικά από την μυστηριώδη εκείνη τροφή» (την Θεία Κοινωνία).

Ο δρόμος αυτός της γυναικείας ζωής ήταν δρόμος πολλών εμποδίων· σε κάθε βήμα της η χριστιανή σύζυγος θα εύρισκε μία άρνηση, μία παρεξήγηση, μία υποψία εκ μέρους του συζύγου. Πόσον τυραννική ήταν η ζωή της! Και όμως το καθημερινό αυτό μαρτύριο ήταν μια συνεχής ομολογία Χριστού. Ήταν κάτι το «πιστευτό, που έκανε τους εθνικούς να ανακράζουν έκπληκτοι: «τι γυναίκες υπάρχουν μεταξύ των Χριστιανών !»

Ας έλθουμε στο τελευταίο στάδιο του καθημερινού εκείνου μαρτυρίου. Δεν ήσαν μόνον τα εμπόδια και οι αρνήσεις και οι ξυλοδαρμοί. Ήταν πολλές φορές αυτό το αιματηρό μαρτύριο. Δεν ήταν σπάνιο να καταδώσει ο ειδωλολάτρης σύζυγος την σύζυγό του στην εξουσία, διότι ήταν χριστιανή· να γίνει δηλαδή αυτός ο ίδιος ο κατήγορος, να την σύρει στο δικαστήριο, για να χύσει το αίμα της, επειδή ζούσε την νέα ζωή και δεν ήθελε να ενδώσει σε κάθε ακολασία, όπως βεβαιώνει ο φιλόσοφος και μάρτυρας Ιουστίνος.

Αλλ' από όλα αυτά η χριστιανή γυναίκα έβγαινε νικήτρια. Νικήτρια στην πίστη και στην αγνότητα. Νικήτρια ακόμη σ' ένα άλλο δύσκολο αγώνα: στο να κερδίσει τον άπιστο σύζυγό της. Και συνέβαιναν πολλές τέτοιες επιστροφές βάνουσων και υπερήφανων συζύγων, που οφείλονταν σε κάποια απλή, κάποια ταπεινή, αλλά προσευχόμενη χριστιανή γυναίκα.

Συγκινητικότατο είναι και το παράδειγμα της χριστιανής Δαρείας. Κατά τον τελευταίο διωγμό συνελήφθη ο άνδρας της ο Νίκανδρος, που ήταν στρατιώτης και είχε οδηγηθεί από αυτήν στον Χριστό. Όταν ήλθε η ώρα της εκτελέσεώς του, η Δαρεία ήλθε να τον αποχαιρετήσει. —Ο Θεός μαζί σου! της φώναξε ο Νίκανδρος. Και η υπέροχη εκείνη γυναίκα απάντησε: «Έχε θάρρος και γίνε ήρωας! Δέκα χρόνια πέρασα στο σπίτι χωρίς εσένα και κάθε στιγμή παρακαλούσα τον Κύριο να σε δω. Τώρα χαίρω διότι προσφέρεις την ζωή σου. Πόσον δυνατά θα ψάλω και πόσο υπερήφανη είμαι, διότι μετ' ολίγον θα είμαι μια σύζυγος μάρτυρος. Λοιπόν, θάρρος και καλή μαρτυρία διά τον Χριστό!»

Η γυναίκα στη δημόσια ζωή της αρχαίας Εκκλησίας

α) Κατηχήτριες

Η χριστιανή γυναίκα των πρώτων χριστιανικών αιώνων δεν έμενε πλέον κλεισμένη

μέσα στο σπίτι, αλλά χωρίς να παύσει να είναι αγία, έγινε συγχρόνως αρκετά αισθητή στη δημόσια ζωή της Εκκλησίας. Στην αρχαία χριστιανική φιλολογία βλέπουμε ονόματα γυναικών σε σημαίνουσα θέση. Παραλείπουμε το πόσο τιμητική θέση έχει στις επιστολές του Απ. Παύλου. Ο επίσκοπος Κορίνθου Διονύσιος γράφει επιστολή προς Χρυσοφόραν, την οποίαν ονομάζει «πιστοτάτην αδελφήν» (Ευσεβ. Εκκλησ. Ιστορ. IV, 23). Αργότερα ο επίσκοπος Ολύμπου Μεθόδιος, αφιερώνει ένα σύγγραμμά του στην Φρενόπη, η οποία, όπως γράφει, συναγωνίσθηκε στις εργασίες και τις προσευχές. Ο Ωριγένης αφιερώνει το σπουδαίο σύγγραμμά του «περί ευχής» στην Τατιάνα, την «κοσμιωτάτην και ανδρειοτάτην». Η γυναίκα κατέχει μία σπουδαία θέση σε όλο το διδακτικό έργο του Ωριγένη. Όπως στον κύκλο του φιλόσοφου και μάρτυρα Ιουστίνου υπήρχαν μαθήτριες, σαν την Χαριτώ, έτσι και τα μαθήματα του αλεξανδρινού διδασκάλου με ζήλο παρακολουθούσαν και γυναίκες όπως η Ηραΐς, η Μαρκέλλα και άλλες. Στην Καισάρεια μάλιστα δυο χρόνια έμεινε ο Ωριγένης στο σπίτι της Ιουλιανής, η οποία είχε μεγάλο ενδιαφέρον για την χριστιανική μόρφωση (Ευσεβίου VI, 17).

Η χριστιανή γυναίκα, «η πιστοτάτη, κοσμιωτάτη και ανδρειοτάτη», δεν παρακολουθούσε μόνον ως ακροάτρια την νέα διδασκαλία, αλλά αναδείχθηκε και κατηγήτρια της καινής διδαχής. Κατηχεί τις νεοφώτιστες γυναίκες στην πίστη, είναι η παραστάτιδα και οδηγός της πρώην ειδωλολάτρισσας στα πρώτα της βήματα στη νέα ζωή. Μιλούσε στις γυναίκες, ξερίζωνε από τις καρδιές τους κάθε

φαύλη ιδέα και προκατάληψη και φύτευε το δένδρο της πίστεως. Κατηχεί στο σπίτι και στην εκκλησία, στις κατακόμβες και στις φυλακές, κατηχεί η ελεύθερη αλλά και η δούλη. Μια βαρυσήμαντη μαρτυρία του Κλήμεντος Αλεξανδρείας μας φανερώνει το μέγεθος της αφανούς αυτής ιεραποστολής: «Διά των γυναικών και στον γυναικωνίτη αδιαβλήτως εισήρχετο η του Κυρίου διδασκαλία» (Στρωματείς). Έτσι εισχωρούσε η διδασκαλία του Κυρίου στον γυναικωνίτη κάθε σπιτιού από γυναίκες και έτσι αποφεύγονταν υπόνοιες και παρεξηγήσεις.

Επί κεφαλής της τίμιας αυτής παρατάξεως των κατηχητριών στέκεται ένα μεγάλο ανάστημα, η Πρίσκιλλα. Είναι η γυναίκα η οποία κατήχησε στην πίστη τον «λόγιον» Απολλώ. Είχε πάντοτε ανοικτό το σπίτι της στη Ρώμη, στην Κόρινθο, στην Έφεσο για το κήρυγμα του Ευαγγελίου και για την κάθε βοήθεια των πιστών. Αναφέρουμε και την Θέκλα, την ιεραπόστολο του Ικονίου, η οποία «πολλούς φώτισε με το λόγο του Θεού». Ο ιστορικός Σωζόμενος (II, 7) σημειώνει ότι οι Ίβηρες του Καυκάσου όφειλαν την επιστροφή τους σε μία χριστιανή αιχμάλωτη πολέμου! Σκεφτείτε τί ηρωισμό, τί ψυχικό πλούτο, τί ακατάβλητο σθένος απαιτούσε ένα τέτοιο έργο μεταξύ βαρβάρων λαών.

β) Διακόνισσες

Στην προς Ρωμαίους επιστολή ο Απ. Παύλος κάνει μια θερμή σύσταση για μία γυναίκα: «Σας συστήνω δε τη Φοίβη την αδελφή μας, που είναι διακόνισσα της εκκλησίας στις Κεχρεές, για να την δεχτείτε στο όνομα του Κυρίου, όπως αρμόζει σε αγίους, και να της παρασταθείτε σε ό,τι σας έχει ανάγκη. Γιατί και αυτή βοήθησε πολλούς και εμένα τον ίδιο» (Ρωμ. ιστ' 1-2). Μεγάλο το εγκώμιο και η τιμή. Διότι η Φοίβη ήταν διακόνισσα, είχε το ιερό εκείνο αξίωμα που χάρισε ο Χριστιανισμός στην πριν περιφρονημένη γυναίκα. Ιδιαίτερα χαρακτηριστική είναι η ευχή, που διάβαζε ο επίσκοπος κατά την χειροτονία της διακόνισσας:

«Δέσποτα Κύριε, συ ο οποίος δεν αποβάλλεις γυναίκες αφιερωμένες που θέλουν να υπηρετούν καθώς πρέπει στους αγίους οίκους σου, αλλά τις δέχθηκες στην τάξη των λειτουργών, δώρισε την χάρη του Αγίου σου Πνεύματος και στην δούλη σου αυτήν, η οποία επιθυμεί να αφιερωθεί σε σένα και να εκπληρώσει την χάρη της διακονίας σου, καθώς έδωσες την χάρη της διακονίας σου στην Φοίβη, την οποίαν κάλεσες στο έργο της ιεράς υπηρεσίας. Χάρισε δε σ' αυτήν να προσκαρτερεί ακατακρίτως στους αγίους ναούς σου, να επιμελείται την ατομική ζωή της και μάλιστα την σωφροσύνη και ανάδειξέ την τέλεια δούλη σου· ίνα και αυτή παρεστώσα τω βήματι του Χριστού σου, λάβει μισθόν άξιον της αγαθής πολιτείας...».

Εκτός από το κατηχητικό έργο οι διακόνισσες επέβλεπαν την τήρηση της τάξεως

μεταξύ των γυναικών στον ναό, υπεδείκνυαν τις θέσεις στις γυναίκες, φρόντιζαν οι νεώτερες να παραχωρούν την θέση τους στις μεγαλύτερες, πρόσφεραν τιμητικές θέσεις στις παρευρισκόμενες ξένες γυναίκες, επέπλητταν εκείνες που δεν προσήλθαν εγκαίρως και προσεύχονταν μαζί τους, για να τους δώσει ο Θεός περισσότερο ζήλο. Επίσης επέβλεπαν μεταξύ των γυναικών, «όπως μη τις ψιθυρίσει ή νυστάξει ή γελάσει ή νεύσει» (Αποστολικά Διαταγαί). Ακόμη έδιναν πιθανότατα το σύνθημα της συμμετοχής των γυναικών στην ψαλμωδία—(«υποψάλλειν»)—και έκαναν την αρχή του ασπασμού της ειρήνης μεταξύ των γυναικών κατά την Θεία Λειτουργία. Ιδιαίτέρως δε επέβλεπαν κατά το βάπτισμα των γυναικών.

Η διακόνισσα συμμετείχε στα έργα της πρόνοιας και της αγάπης, όπως περίθαλψη αρρώστων, μεταφορά τροφής σε πτωχούς, επίσκεψη φυλακισμένων χριστιανών, φιλοξενία ξένων γυναικών, εκπαίδευση ορφανών, φροντίδα για την κηδεία και ταφή των νεκρών χριστιανών γυναικών. Γι' αυτό και ονομάζονται «αιδεσιμώταται, θεοφιλέσταται, τιμιώταται, ευλαβέσταται». Οι Αποστολικές Διαταγές θέλουν την διακόνισσα «πραείαν, ήσυχον, επιεική, άκακον, άόργητον, μη πολύλαλον, μη κραύγασον, μη πολύγλωσσον, μη κατάλαλον, μη λεξίθηρον, μη φιλοπράγμονα», οι δε εκκλησιαστικοί Κανόνες των Αποστόλων την θέλουν «ευδιάκονον» και «νηπτικήν».

<https://bit.ly/3O2jsJf>